

De Aeschyli Supplicibus.

Quod ex Aeschyli Supplicibus partem tantum sumpserim explicandam, neminem fore spero, qui me reprehendat, simulatque intellexerit, parvum tantum paginarum numerum, praesertim quum hoc anno ad celebranda Gymnasii nostri saecularia programma maioris voluminis iam editum sit, mihi concessum esse. Sed priusquam ad rem propositam propius accederem, pauca de *tragoediae graecae origine, de gravissimis Aeschyli in tragoediam meritis* et de totius huius fabulae *argumento et consilio* praemonere non alienum mihi visum est. Quae quidem ita comparata esse, ut rem non tam omnibus suis numeris absolvant, quam tantum gravissima quaeque leviter attingant et perstringant, non mirabitur, qui considerat, haec non eo consilio scripta esse, ut novas et ignotas sententias prolaturus esse viderer, sed ut quae sequitur interpretatio melius intelligatur, *iuvenesque omnino in tragoediarum legendarum studio adiuventur atque confirmentur.*

I.

Constat a multis viris doctis, primum a Bentleio tragoediam, ceteris initiis neglectis, Atheniensibus vindicatum esse; sed originem proximam in dramatis invenimus, quae iam *τραγωδία* et *χομωδία* appellabantur, quamquam sine histrione agebantur. cf. Herod. V. 64. 83.; histrione adiuncto haec dramatica tragoediae forma orta et primum Athenis a Thespide excogitata est. cf. W. Schneider. de origg. trag. gr. pag. 64. sqq. et Iacob. in quaest. Soph. Drama cultui deorum coniunctum, ex eodem prodibat; namque deorum dies festi apud Graecos, ut apud omnes populos veteres, cantibus et saltationibus celebrabantur, et praecipue ii dies, quibus ad celebrandum Bacchum undique conveniebant, circa aram dei saltantes et ad tibiae citharaeque modos carminibus laudem eius canentes. Eiusmodi argumenta ex Bacchicis fabulis deprompta, Thespis primus tractavit; quae quum populo magnam oblectationem praebent, certatim magis excolebantur et quia hircus — *τράγος* — praemium victori exponebatur, tragoediae nominabantur. cf. Horat. art. poet. V. 275:

Ignotum tragicæ genus invenisse Camenae
Dicitur, et plaustris vexisse poemata Thespis,
Qui canerent agerentque peruncti faecibus ora.

A tam exiguis initiis profecta tragica ars tanta mox incrementa cepit, ut haud ita multo post a principibus tragicæ poesis, Aeschylō, Sophocle, Euripide ad summum fere perfectionis gradum perducta sit. Plerumque ad naturam tragoediæ antiquæ pugnam libertatis cum necessitate a fato destinata necesse esse contenditur; sed affirmari non potest, necessitatem semper a fato destinari, quum haud raro sit alia vis humana alteri opposita. In Soph. Antigonā, ut exemplo utar, est in Creonte vis humana altera, altera in Antigonā ipsa, et fatum si appareat, hoc non agens et praevalens cogitandum est, sed tantum maior quaedam vis, qua omnia humana intereunt. Credi etiam potest, libertatem absolutam contra necessitatem pugnare: attamen persona moralis non potest esse tragica; vitia enim personae tragicæ adhaerere debent, quibus intereat, quum ipsa fati iustitia flagitante persona moralis ex ipso interitu servata prodire debeat. cf. Arist. Poet. Ad interitum hominis libere agentis tragoediā omnino non spectat, sed quae moralia sunt in actionibus hominum e gravi pugna illustrata et reconciliata procedunt. Orestes culpa liberatur, Prometheus vinculis solvitur, Oedipus diis reconciliatur. Victoria boni igitur summus finis tragoediæ est; fatum in tragoediā antiqua nunquam ad scelera impellit, sed vi humana ad bonum rectumque perficiendum utitur.

Forma tragoediæ accuratissime descripta erat. Drama constabat e prologo, ex episodiis et exodo; spatium inter singulas tragoediæ partes interiectum chori cantica, cantica tristia et cantus a singulis histrionibus a scena prolati, explebant. Chorus vel feminis constabat vel viris, qui spectatores quasi vel potius testes actionis erant, et carminibus lyricis actione ipsa evocatis, intervalla explebant. Quum in scenam prodiret, in duas partes discessit, quarum utraque *ἡμιχόριον*, ambae *διχορία*, alternique cantus *ἀντιχορία* appellabantur; universo choro praeerat *χορευγᾶτος*, qui chorum duceret et cantus praeiret. Numerus chori usque ad Aeschylī tempora quinquaginta personas complexus esse fertur; Aeschylus autem redegit chori numerum ad quindecim personas. Aristoteles Poet. C. IV, 16. dicit, Aeschylum numerum histrionum ab uno ad duos adduxisse et τὰ τοῦ χοροῦ minuisse; sed sensus huius loci eo spectat, quod Aeschylus actionem choro adiunxit; nam ante Aeschylum actio ipsa in tragoediā res secundaria erat. cf. Boeckh. graec. trag. princ., et Hermann. de Choro Eumenid. Dissert. I. Aeschylus quoque veterem morem, primo deum laudibus extollere, tum excellentium virorum virtutes celebrare, in choris quibusdam servavit, eosque non solum in dei alicuius, praecipue Iovis honorem composuit, sed etiam narrationes, ex quibus laudes illae petantur, immiscuit. Chorus, quem nonnulli omnino vituperant tamquam superfluum et molestum et parum decens et aptum, quum omnia coram magna adstantium turba agerentur, tragoediæ aptissimus et maxime accomodatus erat, quia et antiquior dramate et tamquam fons eius atque origo erat; et quum tragoediā heroes et principes ostenderet, in choro principibus aptissimi malorum et factorum spectatores additi erant, quibus poeta iudicium dirigere posset. Chorus, qui praecepta sapientiae edicit, profunda animi aperit, amice monet atque hortatur, de omnibus rebus gravioribus sapientissime iudicat, et quae ex singulis hominum actionibus utilia sint universae vitae commendat, est quasi medium tragoediæ, vim affectuum in animis et agentium et spectantium temperans, ita ut affirmari possit, tragoediā maxime valere ad moderandas hominum libidines; idem tamen neque testis et spectator est actionis otiosus et lentus, neque res profert a fabulae argumento alienas, sed considerando simul et religiose commonendo efficit, ut tragoediā ipsa speciem quandam religionis

prae se ferat. Quod quidem in Aeschylī Suppl. satis apparet, in quibus imprimis regis Argivorum est supplices recipere, primum quidem paullisper cunctantis, monitu tamen chori Iovis hospitalis religione et consanguinearum precibus permovetur; cf. V. 481 sqq., et eadem religio deorum efficit, ut rex cives suos ad supplices recipiendas hortetur. Optime inter antiquos Aristoteles Poet. c. 12. de choro dicit καὶ τὸν χορὸν δὲ ἕνα δεῖ ὑπολαβεῖν τῶν ὑποκριτῶν, καὶ μῦθον εἶναι τοῦ ὄλου, καὶ συναγορεύεσθαι, μὴ ὥσπερ παρ' Ἐυριπίδῃ ἀλλ' ὥσπερ παρὰ Σοφοκλεῖ, chorum esse necessariam partem totius tragoediae, et artissime cum actione ipsa fuisse coniunctum. Horatius munera chori accuratius etiam describit in art. poet. V. 193. sqq.:

Actoris partes chorus officiumque virile
 Defendat; nec quid medios interminat actus,
 Quod non proposito conducat, et haereat apte.
 Ille bonis faveatque, et consilietur amice,
 Et regat iratos, et amet peccare timentes;
 Ille dapes laudet mensae brevis; ille salubrem
 Iustitiam, legesque et apertis otia portis.
 Ille tegat commissa, deosque precetur et oret,
 Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.

II.

Tragoedia nostra *Ἰκετιδες* inscripta, in trilogia, cui nomen *Λακωνίς* erat, medium inter tragoedias *Αἴγυπτοι* et *Λακωνίδες* tenebat locum. Satyricum drama *Ἀμυμώνη* his adiunctum erat. De tragoediae primae, *Αἴγυπτοι* inscriptae, argumento nihil certius afferri potest, quia fragmenta nulla apud antiquos scriptores inveniuntur; sed tamen satis apparet, Aeschylum Aegypti filios, nuptias postulantes, Danaï autem filias eos recusantes et fugam parantes ostendisse. In fabula nostra, quae sola ex trilogia illa servata est, filiabus cum Danao patre in terram Argivorum delatis, orantibusque ut recipiantur, civitatem et hospitium Argivorum rex ita tribuit, ut infamis et exul esset civium, qui illis auxilium praestare neglexisset. De tertia tragoedia, quae *Λακωνίδες* sunt, hoc tantum ex fragmentis nonnullis affirmari potest, Aegypti filios a filiabus Danaï petitos in matrimonium acceptos quidem, sed dolo interfectos fuisse. Solae igitur ex hac trilogia nobis *Supplices* servatae sunt, quas ideirco accuratius considerare iuvabit.

De consilio et tempore, quo scripta sit haec tragoedia, e toto eius tenore colligi quaedam possunt. Verba regis Argivorum, se propter religionem deorum bellum cum Aegypti filiis suscipere, quam profugas prodere malle, ad similem casum illius temporis spectant. Nam quum Themistocles ab inimicis suis expulsus, ad regem Molossorum, Admetum, venisset, hic Themistoclem supplicem cum filia aut filio suo in sacrario invenisse dicitur. Itaque Themistocle mortuo, ubi eius laudes Athenis eximie celebratae sunt, Aeschylus illo dramate Themistocli civium favorem conciliavit, et cum Danaum cum filiabus ostenderet, benevolam Themistoclis miseriarum memoriam excitavit. Illa quoque, quae Aeschylus de laude Argivorum in *Supplici-*bus narrat, ad tempus fabulae pertinere videntur: nam Argivi Themistoclem amicitia et honore

exornaverant, et Athenienses tunc temporis foedus cum Argivis inierant; Spartani enim iam dudum Atheniensibus inimici, necessitate tamen coacti, ab Atheniensibus auxilium in Messenios petiverunt; Athenienses miserunt auxilium, et a Spartanis iniuriose tractati, aliis se firmabant amicitiiis: harum erat, quam cum Argivis inibant. cf. Thucyd. I, 102. Quae omnia, ut foedus ardentius coalesceret, ad Argivos laudandos Aeschylum movere poterant. Themistoclem post initam Ol. 79. obiisse constat; unde Olympiadis 79. anno tertio quartove fabulam *Supplices* doctam esse verisimile est; quamquam hoc pro certo affirmare in re tam dubia nemo facile poterit, tamen hic annus, quum re ipsa probari videtur tum etiam confirmatur eo, quod medius fere est inter diversas opiniones virorum doctorum, ex quibus Hauptius Aesch. Suppl. p. 108. Ol. 79, 1. Welkerus Aesch. Trilog. p. 401. Ol. 80. Langius de Aeschyllo poeta Ol. 80, 1. alii denique Ol. 79, 3 vel 4. doctam esse fabulam statuerunt.

Argumentum tragoediae. Aegypto, Beli filio, quinquaginta erant filii, totidemque eius fratri Danao filiae. Aegyptus suos filios Danai filias in matrimonium ducere cupiebat, quo tanquam impio et nefando consilio Danaides perterritae, patre Danao duce, Argos, profugiunt quo meminerant, Ionem, auctorem generis, aliquando venisse. Locus fabulae haud procul a mari est, ubi Neptuni aram fuisse versus 174 et 642, Mercurii aram vers. 176, et haud procul lucum vers. 450 fuisse indicant. Diei tempus, quo filiae cum Danao patre appulsae erant, vespertinum putandum est. cf. V. 647. Ingrediuntur igitur hoc tempore hunc locum, supplicum ritu; Argivorum deos, maxime autem Iovem orant, ut sibi Argivorum animos concilient et a vi patruellium persequentium tueantur. Quibus precibus absolutis colloquitur a versu 176—235 pater Danaus cum filiabus, dum iam aras amplectentes non solum consolatur, sed etiam qua modestia, si interrogatae forent respondere deceat, edocet. Advenit vers. 235 rex Argivorum miratus, unde coetus hic, non graecus, vestibis barbaris venisset; tum a Supplicibus quis nam esset interrogatus, indigenae, inquit, Palaechthonis filius Pelasgi sum, rex huius terrae. Hae contra interroganti regi se a maioribus quidem Argivas esse respondent, sed in antiquam patriam propter servitutis metum ex Aegypto fugisse confitentur. Rex in fidem virgines recipere dubitat, sed precibus earum tandem victus, populum se consulturum pollicetur. Danaum ad Argivos movendos ramos ad deorum aras portare iubet, et precibus motus, Danao satellites addit; filiae a patre monitae in proximum lucum concedunt, a diis prosperum eventum exoraturae. Itaque in sequente chori cantico, a vers. 525—600. Ionis fata commemorant et Iovem ad opem sibi in Aegypti filios ferendam commovere student. A vers. 600—835 Danaus filiabus nuntiat, ut bono sint animo, quia decretis Argivorum in hanc terram receptae et ab omni vi tutae sint. Qua benevolentia chorus commotus in Argivos preces bene ominatas recitat et vota pro eorum salute concipit. Danaus tunc has preces prudentes laudans, naves ad littus appellantes se videre nuntiat, filias diis confidere iubet, se autem ad auxiliores et patronos vocandos iturum; filiae trepidant et alternis sermonibus terribili se timore affici dicunt. Sequenti in cantico pericula chorus deplorat et Iovem, ut sibi hoc in discrimine adsit, rogat. Praeco filiorum Aegypti adveniens Vers. 835 Danaides sequi se iubet, sed rex Argivorum intercedens praeconi eas in suam populique Argivi tutelam receptas esse, denuntiat; praeco autem regi, ni eas traderet, bellum cum Aegypti filiis denuntians discedit. Rex Argivorum Danaides, patronum iis se fore confirmans, omni metu liberat. Extremis in versibus, a versu 980 usque ad finem, pater ex

urbe redux filias, ut verecundiam castitatemque servent, cohortatur, et filiae ita se futuras confirmantes, in hemichoria divisae, deos et imprimis Veneris numen celebrant et Iovis maxime auxilium ad bellum impendens expetunt, quibus animos instantis mali praesagientes significant. Quae praeter illas preces et receptionem Danaidum ab Argivorum rege impetratam addit chorus, non tam ad primarium nostrae fabulae argumentum pertinere, sed ad connectendam cum ea sequentem adiecta esse, non sine veritatis specie coniecere mihi videor. Nam bellum quod discedens praeco indicit, cuiusque pro felice eventu Danaides deorum opem implorant, ad connectendum trilogiae dramatis sequentis argumentum adiecta sunt. cf. V. 1050., 1063. etc. Sed ad huiusce partis singula, quantum tempus et libelli paginae permittunt speciminis causa transeam explicanda.

980—982. „Filiae Argivis, qui certissimi nobis conservatores sunt, vel divinos honores offerre nos convenit, quum illi haud dubie nostri sint conservatores.“ *χρῆών*, substantivum indeclinabile derivatur ab ionica forma *χρέομαι*, cuius forma activa *χρέω* quamvis nunquam reperiatur, eius tamen vestigia cernimus in verbo *χρήναι*; itaque necessitatem significat. Si adiungitur verbo Infinitivo, vocula *ἔστί* plerumque a scenicis Atticorum poetis omittitur, ut hoc loco factum videmus. Neque vero omnino est necessarium, ut his et similibus in locis ellipsim verbi *ἔστί* statuamus. Nam eodem iure vox *ἐπέρχεται* supplenda sit: unde hoc apparet, ipsa re et cogitatione hoc dicendi genus absolutum et plenum fieri, non autem certum quoddam verbum subaudiendum esse. Voces *εὐχέσθαι*, *θύειν* et *λείβειν* varias continent significationes venerationis erga deos. *εὐχέσθαι θεοῖς* et *θεοῖς* significat orare, implorare deos, etiam vota iis facere; sed *θύειν* de sacris faciendis dicitur, scilicet animalium, fructuum etc. Verbi *λείβειν* prima significatio est: *effundere*, et tum quidem usurpatur, si rei cuiusdam fluidae pars aliqua tantum effunditur. Qua de causa verbum est solenne de effundendo vino ad deos colendos, idemque significat, quod *σπένδειν*; itaque in nostro loco ad *λείβειν* vox *σπονδάς* refertur, nam *θύειν σπονδάς* graece dici nequit; pro *λείβειν σπονδάς* aequè bene dicere poterat poeta *σπένδειν σπονδάς*; sed id pro huius loci tenore iusto fortius videtur. Vox *διχορρόπως* eleganter lecta, proprie dicitur de trutinæ lancibus sursum deorsum titubantibus ac non firme stantibus: tum adhibetur, si quid infirmum, anceps et dubium esse significamus; sed ea significatione si praeditum est hoc vocabulum, propter audacem translationem solis poetis conceditur.

983—988. Exponit Danaus, cur Argivi sui et filiarum sospitatores habendi sint, et quidem hoc modo: „quae ego molitus sum contra patrueles meos, illi cum doloris significatione audierunt, mihique satellites, corporis custodiam, tribuerunt.“ Sed iam singula videamus. Quum longum foret, omnes virorum doctorum coniecturās ad illos versus collatas enumerare partimque refutare, statim codicum scripturam et veterum editionum, tantum non omnium, afferamus, quam defendendam et explicandam, ac non emendandam vel potius corrumpendam existimo: *καί μου τὰ μὲν πραχθέντα πρὸς τοὺς ἐκτενεῖς γίλους πικρῶς ἤκουσαν ἀντανειψίους*. Quomodo Danaus Aegypti filios *γίλους* appellare potuerit, quum illa Danaei et filiarum fuga propter inimicitiam et odium contra Aegyptum eiusque filios institueretur, plerisque difficillimum est visum, ideoque hanc vocem corruptam arbitrabantur. At vero sana est, et Danaus per ironiam inimicissimos sibi *γίλους* appellat, et idem adiecto *ἐκτενεῖς*, quid intelligi per illud *γίλους* vellet, satis indicavit. Vocis *ἐκτενής* prima significatio est *extensus*, ab ea descendit altera, quae est *vehemens*;

itaque φίλοι ἐπτενείς sunt amici, qui libidinibus suis et cupiditatibus nimium quantum incitantur. Vocabulum ἀντανεψίους per appositionem ad φίλους referri vel monere satis est. πικρῶς ἤκουσαν, h. e. ita audierunt, ut, quae ego narrarem, illis πικρά esse appareret, i. e. cum doloris significatione, non cum indignatione, ut Schuetzius explicat. ἐμοῦ δ' ὀπαδούς τοὺςδε, aderant illi satellites in scena, et Danaus manibus illos commonstrabat filiabus suis. Editores scribunt pro ἐμοῦ modo ἐμούς, modo ἐμοί, sed frustra; nam sententia huius loci est: hosce statuerunt stipatores et satellites mei, sc. corporis mei. τοὺςδε est obiectum, ad quod ὀπαδούς ἐμοῦ καὶ δορυσσόους per appositionem referuntur. δορυσσόος proprie significat hastam quatiens. Hesych. Verb. Δορυσσόον: ἀνδρεῖον δόρυ ὀρμῶν, ἢ δόρατι φοβοῦντα καὶ σοβοῦντα; indicat hac voce Danaus filiabus suis, non inermes sibi satellites esse datos, sed armis egregie instructos et ad tuendum paratissimos. τίμιον γέρας, „satellitium honoris insigne, munus insigne et honorificum“; apud Homerum sunt dona, quae exercitus principibus et ducibus e praeda ante sortitionem communem donabant, et voci μῶρα opponitur. cf. Hom. Od. VII. 150. XI, 175. II. XX, 182. θανῶν λάθοιμι, λανθάνω cum Participio iungi solet, tumque si Accusativus additus est, per latinum clam exprimitur, veluti ἐλαθέ με ποιήσας, clam me fecit; si autem ad λανθάνω obiectum per attractionem supplendum est, latine plerumque redditur per improvisus, veluti ἐλαθε πεσών, improvisus cecidit. αἰεὶ-ζῶν falso exhibent edd. Ald. Rob. et Schütz.; nam αἰεὶ primam syllabam semper habet correptam, cf. Herm. praef. ad Soph. Aj. p. XIX, et Passow. in lex. s. v.: at nostro loco longa syllaba requiritur; tum vero poetae Attici forma Ionica αἰεὶ usi sunt, si longa syllaba illis opus esset. Difficilior est quaestio, num legendum sit αἰεὶ ζῶν an αἰεὶζῶν, h. e. αἰεὶζῶν, qua in re diiudicanda haud magni facienda est codicum auctoritas. Equidem αἰεὶζῶν praetulerim; ἄχθος enim αἰεὶζῶν, „piaculum semper vivum“, tale est, quod numquam nocere desinit: contra vero ἄχθος αἰεὶ ζῶν vivere quidem, sed simul quiescere potest. Huc accedit, quod Sophocles ἔλκος αἰεὶζῶν dicit, cf. Lex. Bekkeri p. 357.: id est vulnus, quod semper cruciat et angit, sed ἔλκος αἰεὶ ζῶν vulnus esset, quod numquam cessaret, etiamsi tale vulnus nullum dolorem afferret.

989—990. Corrupte legitur τυγχάνοντας; viri docti multas coniecturas procluserunt, quas enumerare longum est: equidem cum Buttlero τυγχάνοντες legerim: nam licet in praecedentibus Danaus tantum de bonis, quae sibi contigerint, dixerit, ea tamen etiam ad filias suas pertinere arbitrat. Sententia horum versuum igitur haec est: „Quum tanta adepti simus, tutum vos servate animi vestri decus, quod maioris est pretii, quam ipse ego“. εὐπρυμνῆ σθένος χάριν, „tutum animi decus.“ πρυμνῆ est puppis, in qua gubernaculum est, quo ipsa navis regitur, id quum bene se habet, navis ipsa tuta est.

991—993. „Hoc quoque tollite memores, imperitum vulgus tempore edoceri“. σωφρονίσματα sunt νοσητήματα, quae menti inscribere iubet filias, et φιλάξαι-δελκουμένας cf. 179. ὄμιλον derivatur ab ὄμοῦ, ἔλλη, significatque multitudinem et catervam; apud Homerum est praesertim coetus coenae spectaculique causa, et exercitus ipse; nostro loco spectat ad omnes incolae huius terrae, qui nondum edocti sunt de fati Danaei eiusque filiarum, propterea ἀγνώθ' adiicitur. ἐλέγχεσθαι est convinci ita, ut erroris commissi pudeat; Latinorum arguere fere idem significat. χρόνῳ „interiecto tempore“; persaepe Dativus adverbialiter usurpatur, huius-

modi sunt: δημοσίᾳ publice, ἰδίᾳ privatim, δρόμῳ, φόβῳ; etiam hi Dativi cum Articulo ponuntur. „ut imperitam plebem suo tempore convincere possitis“.

994—995. „In perēgrinos facile mala fama oritur“. εὐτυκον recte edidit Porsonus e Spanhemii emendatione ad Callim. Hymn. in Minerv. V. 7. pro εὐτυχον: „quisquis adversus inquilinum linguam promptam fert malam“; εὐτυκος non quidem saepe invenitur et ponitur pro εὐτυκτος perfectus, paratus, sed εὐτυχος, qui optatum adeptus est, felix, sensum malum praebet, nam felicem linguam vel optatam hoc loco dici non licet; praeterea vox εὐτυχος pro εὐτυχιῆς praeter hunc locum nusquam fortasse reperitur, quum tamen εὐτυκος pro εὐτυκτος etiam legatur apud Theocritum.

996—998. „Servate pudicitiam vestram multis periculis obnoxiam“. ἐπαινώ significat fere idem, quod V. 179 αἰνώ, adhortor. καταισχύνειν, h. e. dedecore afficere, cui alii et Aeschylus Accusativum iungere solent; eum casu secundo occurrit in Arist. Pac. 1299. ὄραν significat idem, quod ὀπώρα in versu sequente; inprimis de aestate eaque adulta, in qua fruges fugaces solent maturescere, tum etiam de flore et maturitate dicitur. ἐπίσιρραπτον βροτοῖς. Scholiastae posterior explicatio verbi praestat priori. cf. Choeph. 337. in quem quisque convertitur; Od. I, 176. Agam. 404. Sept. Theb. 645. τέρεν' ὀπώρα τέρεν legimus in Med. τέρεν δ' in Guelph. Ald. Inde rectissime Salvinius fecit τέρεν', et sequuti sunt editores multi. Pind. Isthm. II, 5. pulchritudinem nominat: Ἀφροδίτας μνάσσειραν ὀπώραν. ὀπώρα est tempus dierum canicularium, ubi sol versatur in signo leonis, ut tradit Olympiod. ad Aristot. Meteorol. I, p. 20. cf. Il. V, 5. XXII, 27.; eo tempore fructus colligebant, proptereaue τεθαλωῖα ὀπώρη in Od. XI, 192. significat fructus ipsos; hic ad maturitatem et pubertatem indicandam vox adhibetur.

999—1001. θῆρες: hic locus illi in S. de Ven. apud Stob. Floril. Tit. LXIII, p. 239. similis est: ἔνεσι δ' εἰ χέρσον ἡσασκελεῖ γονῆ νομᾶ δ' ἐν οἰωνοῖσι τοῦκείνης πλεροί, ἐνθηροῖν ἐν βροτοῖσιν ἐν θεοῖς ἄνω. Si βροτοὶ et κνώδαλα in versu seq. respicimus, quaeritur quid tunc vox θῆρες significat? Iacobsius θεοὶ malit legere et cum Stanleio θῆρες ad Satyros, Semideos et Sylvanos referre. Pauvius censet, Aeschylum scripsisse κῆρες, vitia fatalia et ingenita; sed totus hic locus cum Porsono et Dindorfio legendus est; primum animalia et homines, tum autem animalia distinguuntur inter alata et terrestria, quod saepius invenitur. πεδοστιβῆ, „terra incedens“, idem, quod Choeph. 589. πτηνά καὶ πεδοβάμενα, Pers. 125. πεδοστιβῆς λεώς; conferenda sunt ἡλιοστιβῆς Prom. 791. πλανοστιβῆς Eum. 76. χθοοστιβῆς Soph. Oed. T. 301. ἀστιβῆς Aesch. Sept. Theb. 857.

1005. ἡμέρου νικώμενος in Homero persaepe desiderium amoris significat; cf. Il. III, 146. XI, 89. XIV, 328. Apud Pindarum pro ἐρώς positum est. Soph. Aj. 331. Agam. 527. Soph. Antig. 810. Haec locutio etiam apud Virg. Georg. IV, 491. invenitur.

1009—1011 describuntur domicilia Danao filibusque concessa. Welkerus in Aesch. Trilog. docet, Aeschylum fecisse Pelasgum tum temporis regem Argivorum. λαθρῶν ἄτεροθεν sine mercede, sed non sine famulis, quia haec notio in verbo non inest. ἄτεροθεν eadem significatione ponitur qua ἄτερο et ἄνευ et significat non solum sine sed etiam praeterquam et extra. cf. Il. I, 498. ἄτερο Ζηρός. XV, 292. Soph. Ant. 4. εὐπειτῆ τάδε sc. εἰσὶν, percommoda haec sunt. cf. Agam. 561. τὰ μὲν τις εὐ λέξειεν εὐπειτῶς ἔχειν. Eurip. Phoeniss. 696. πάντα δ' εὐπειτῆ θεοῖς.

1014—1017. „Cetera a Diis utinam impetremus, meae castitatis causa securus sis pater“. Quum Danaus multa bona sibi filiabusque eventura ab Argivis enarrasset, tumque cas ad conservandam pudicitiam adhortatus esset, filiae respondent, cetera, quae tu dixisti utinam impetremus, castitatem vero ego utique servabo; itaque sibi opponuntur *τάλλα* et *ὀπίωρα*, et plenius ita dici poterat: *τάλλα, ἃ εἶρηκας*. Scripturam *τάλλα* non *τάλλα* pro vera agnoscere veteres Grammatici. Buttmannus in Gram. I, p. 116. affirmat, circumflexum in hac voce aequè ponendum esse, atque in *τοῦπος* et *τοῦγον*.

1019. „Laudibus celebrate deos urbisque incolas“. *ἴτε* neque est Latinorum *agite* neque *discedite*, sed forma saltationis simplicis, *σχήμα ὀρχηστικόν* eo indicatur: est igitur *procedite* celebrantes deos beatos urbis rectores. *μάν* dorice positum est pro *μῆν*, et reddi potest latine per *sane, revera*, et invenitur praesertim apud Homerum, Pindarum et Tragicos. cf. Il. VIII, 373. XVI, 14. V, 765. VII, 459. Pind. Isthm. III, 15. Soph. Oed. Col. 174. *μάκαρας* cum Stanleyo legendum est pro *μακράς*. *μάκαρες* est cognomen deorum, ut in Homero *μάκαρες θεοί* persaepe invenimus. cf. Il. I, 339., etiam absolute *μάκαρες* ponitur, ut Od. X, 299.

1020. *Χεῦμ'* unice verum est; absurda omnino est altera scriptura *χῶμα*. *χεῦμα* significat id quod *χεῖται*, cf. 1029. Tria igitur celebrare chorus hortatur, primum deos, tum urbis Argorum incolas, denique eos quoque Argolidis incolas, qui circa urbem flumen Erasinum habitant, utpote cum Argivis coniunctos.

1023. Vix sensus idoneus ex hisce verbis elici potest; nam *μέρος* an dici possit pro cantici robor vehementer dubito. cf. Il. VI, 265. IX, 706. V, 306. VI, 502. VII, 457. Quamobrem cum aliis *μέλος* legendum existimo, facili sane emendatione, cum littera *λ* et *ν* saepissime commutentur propter similem in Alphabeto unciali figuram. Sensus est: vos, famulae, accipite cantum.

1025. *προχοάς* idem valet, quod *στόμα*. Apud Homerum semper in Numero plurali invenitur. cf. Il. XVII, 263. Od. V, 453. Id ex religione Aegyptiorum videtur sumptum; nam Nilus carminibus et summo cultu, quia exundans ubertatem affert, et sacer esse putabatur celebrabatur.

1031. *Ἀρτεμις ἀγνά* Diana casta; casta est cognomen Dearum et praesertim Dianae, ut quae inupta erat. *στόλον* non solum significat expeditionem bellicam, sed quodcumque iter qualicumque causa susceptum „utinam casta Diana cum misericordia nostram protectionem respiciat“, Dianae proprium est tueri virgines ad servandam castitatem suam profugas. *Κυθήρειος*; *Κυθήρεια* est cognomen Veneris ab urbe *Κύθηρα*, in insula Creta sita, vel ab insula *Κύθηρα* derivatum. cf. Od. VIII, 288. XVIII, 193. *γάμος Κυθήρειος* est connubium Venere auctore initum.

1035. *θεσμός* recte a Stanleyo contra aliorum coniecturas defenditur, atque pro *νόμος μουσικός* accipitur: neque Venerem cantus hic benevolus negligit. *δύναται γάρ. δύνασθαι* praeter communis structurae naturam cum Accusativo constrictur, ut nostro loco, idque non tantum subaudito verbo *ποιεῖν*, ut *Ζεὺς δύναται πάντα*, sed etiam plane more verborum activorum. cf. Thueyd. I, 141.: *τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δουλώσω*, eandem enim servitutem potest, i. e. ad eandem servitutem valet. Iovis proximam sedem eos deos deasque tenere dicunt poetae, quorum potentiam maxime praedicare volunt. Minerva autem Iovis dextrae assidere dici solet. cf. Eum. 229. Similiter Call. in Apoll. 29. loquitur: *δύναται γὰρ ἐπεὶ Διὶ δεξιὸς ἦσται. ἄγχιστα*: Apud Homerum tantum genus neutrum invenitur et saepe *ἄγχιστα* adverbialiter positum est. cf.

Il. XX, 18. Quaeritur autem, an nostro loco adverbialiter sumendum sit; haud dubie est adiectivum neutrum quarto casu positum, qui refertur ad *δύναται*; ad hoc enim verbum obiectum utique requiritur. *αἰολόμητις*. Venerem certum est Aeschylō vim rerum productivam esse, quae secundum Lucretium I, 22.: — rerum naturam sola gubernat, nec sine qua quicquam dias in luminis auras exoritur. — *ἔργα σεμνά* sunt opera veneratione digna, quae quidem Venus pro ingenti sua potentia efficere poterat. „Colitur propter opera sua veneranda“.

1039—1042. Horum quatuor versuum scriptura valde variat. δὲ *φίλαι* habent Ask. edd. Heath., et Schutzii. *Ἔ* αὶ *φίλαι* Pors. Sed *φίλας ματρί* praefendum est *πάρεισιν* habent Guelp., Ald., Rob., Pors. et significat auxilio adesse. cf. Il. XVIII, 472. Od. XIII, 399. *Πόθος*, ἧ τ' οὐδέν recte correxit Wellauerus; hanc vocem plane tuetur Arist. Pac. 455. *Χάρισιν Ὀραιοσιν Ἀφροδίτη Πόθῳ*. Av. 1320. *Πόθος* — *Χάριτες*. *Πόθος* hic appellatur Veneris filius sicut Proclo teste ad Hes. *ἔργ.* 73. *Σαπφώ φησι τὴν Πειθῶ Ἀφροδίτης θυγατέρα*. *Ἐέλκτορι* verbo *πειθῶ* optime accommodat pro *πράκτορι*, et dictum est ut *τύχη σοιτήρ* in Agam. 647. Veneri tres comites tribuuntur in hoc cantico: *Πόθος*, *Πείθω*, *Ἀρμονία*; minime autem ex antecedentibus cum Abreschio trahendae sunt Iuno et Diana. Sensus est: Matrem suam comitantur Desiderium, et Suada, cui nihil insuperabile est. Vulgaris constructio haec esset: *πόθος πειθῶ τε, ἧ οὐδὲν ἀπαρνον τελέθει*. Tertia Veneris comes Harmonia est, cui *δέδοται ψεδυρά μοῖρ' Ἀφροδίτης*, h. e. cui munus blandum in amore tributum est; nam Suada et Desiderium violenter hominum animos occupant, Harmonia autem lente et molliter iis sese insinuare solet. Num melius scribatur *ψεδυρά* ἢ *ψεδυρά* ἢ *ψιθυρά*, de eo dubitari potest, sed eam vocem in Numero Singulari ponendam et cum *μοῖρ'* esse coniungendam, certum est. Nam et vocabulum *μοῖρ'*, si spectes ornatum poeticum, epitheto carere vix potest, et *μοῖρ' Ἀφροδίτης* per se nullum sensum aut certe frigidum praebet.

1052. *ὁ μέγας Ζεύς*. Positivus vi sua Superlativum aequiparat. Sic 671. *Ζῆνα μέγαν*. 880. *ὁ μέγας Νεῖλος*. Sept. Thcb. 821. *ὦ μεγάλε Ζεῦ*. ibid. 5. Persae reges suos nominarunt *μεγάλους βασιλεῖς*.

1055. *Ἐέλγοις ἄν ἄθελκτον*: „quid autem si flectere velis inflexibilem“. Alii habent *Ἐέλοισ ἄν ἄθελκτον*, quod minus placet. Praecedit in versu 1047. *ὅτι τὸ μόρσιμόν ἐστιν*, unde *Ἐέλγοις ἄν ἄθελκτον* sc. *Ἄνα* egregie dictum est.

1057. Hic locus similis est Virg. Aen. X, 501. „nescia mens hominum fati sortisque futurae“. *σὺ δέ γε*, „tu vero saltem“; pronomen et per particulam adversativam δὲ et intensivam *γέ* magnam vim accipit.

1058. Quum una ex Danaidibus alteri dixisset, eam nescire futura, haec respondet: „Quid cuperem mentem divinam perspicere, adspectum infinitum“. *καθορᾶν*, de alio loco in depressum videre, apposite ad rem lectum est, quum mens divina hic tanquam profunditas infinita cogitatur, in quam deorsum oculos mittimus. *ἄβυσσος* de eo dicitur, quod fundo caret, adeoque depressum est, ut eius fundus hominum oculis non appareat. Quum *βυσσός* sive *βυθός* sit profunditas, in voce *ἄβυσσος* Lit. α vim habere intendendi ac non privandi, idcirco nequaquam contendere potest.

1063. Interpretum alii in voce *ἀποστεροίη* offenderunt, alii *ἡμᾶς* supplendum putaverunt. Eodem iure supplere aliquis possit Aegypti filios. At vero nihil prorsus supplendum est. Ver-

bum enim ἀποστρεφῆν propter Praepositionem ἀπό motus habet significationem et Latine convertendum est: *auferre, abripere, avertere*; sensus est igitur: „Utinam Iuppiter connubium cum viris hostilibus et odiosis avertat“.

1070. Apte Stanleyus similem Ciceronis locum attulit in Off. III, 1. „Sed quia sic ab hominibus doctis accepimus, non solum ex malis eligere minima oportere, sed etiam excerpere ex his ipsis, si quid inesset boni“.

1072—1074. Locus huic persimilis legitur in Eurip. Suppl. 614. Mirum videtur interpretes dubitare potuisse, utrum πάρα praepositio sit retracto accentu, an verbum πάρεσσι: Si esset praepositio, verba δίκα δίκας ἐπεσθα ad praecedens αἰνῶ referenda essent; at vero tum dicendum esset δίκαν δίκας; si πάρα esset praepositio, vox μηχανῆς cum θεῶν coniungenda non esset, sed cum praecedentibus εὐχαῖς; tum vero particula coniunctiva τέ sc. καὶ desideratur; πάρα igitur nihil nisi verbum πάρεσσι esse potest. Hoc loco Aeschylus ad sequens drama, quo Aegypti filii pro scelere suo omnes trucidabantur, respexisse videtur.